Memorandwm Esboniadol i Reoliadau Addysg (Cyrsiau Addysg Uwch Penodedig) (Cymru) 2025

Paratowyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan y Gyfarwyddiaeth Addysg Drydyddol ac fe'i cyflwynir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Addysg (Cyrsiau Addysg Uwch Penodedig) (Cymru) 2025. Rwyf wedi fy modloni bod y manteision yn cyfiawnhau’r costau tebygol.

Vikki Howells AS
Y Gweinidog Addysg Bellach ac Uwch
2 Rhagfyr 2025

RHAN 1

1. Disgrifiad

1.1 Mae’r Rheoliadau hyn yn pennu'r cyrsiau addysg uwch penodol sy’n gymwys at ddibenion adran 89(1) o Ddeddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022 (“Deddf 2022”). Mae hyn yn galluogi'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil ("Medr"), a sefydlwyd gan Ddeddf 2022, i ddarparu cyllid i bersonau penodol mewn perthynas â darparu cwrs o'r fath yn gyfan gwbl neu'n bennaf yng Nghymru neu ddarparu cwrs o'r fath i bersonau sy'n preswylio fel arfer yng Nghymru (adran 89(3) o Ddeddf 2022).

1.2 Mae'r cyrsiau addysg uwch a bennir yn y Rheoliadau yn cynnwys, ymhlith rhai eraill, cyrsiau sy'n cael eu cyllido ar hyn o bryd gan Weinidogion Cymru o dan swyddogaethau yn Rhan 2 o Ddeddf Dysgu a Sgiliau 2000 ("Deddf 2000"). Cynigir y bydd y swyddogaethau hynny'n cael eu diddymu ar 1 Ebrill 2026, a bydd y Rheoliadau hyn yn galluogi Medr i barhau i ddarparu cyllid ar gyfer y cyrsiau addysg uwch hynny yn y dyfodol. Bydd y Rheoliadau hefyd yn galluogi Medr i ddarparu cyllid ar gyfer cyrsiau eraill nad ydynt yn cael eu cyllido gan Weinidogion Cymru ar hyn o bryd.

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a’r Cyfansoddiad

2.1 Dim.

3. Cefndir deddfwriaethol

3.1 Mae adran 89(3) o Ddeddf 2022 yn galluogi Medr i ddarparu adnoddau ariannol i unrhyw ddarparwr mewn cysylltiad â gwariant yr aed iddo, neu wariant yr eir iddo, gan y darparwr neu gan gorff sy'n cydlafurio at ddiben darparu cwrs cymwys yn gyfan gwbl neu'n bennaf yng Nghymru neu i bersonau sy'n preswylio fel arfer yng Nghymru.

3.2 Mae corff sy'n cydlafurio yn berson y mae'r darparwr yn bwriadu talu iddo yr holl adnoddau ariannol, neu rai ohonynt, a ddarperir iddo gan Medr o dan adran 89(3), ac sy'n:

- darparu, yn bwriadu darparu neu wedi darparu cwrs cymwys ar ran y darparwr, neu'n
- cydlafurio, yn bwriadu cydlafurio neu wedi cydlafurio â'r darparwr at y diben y darperir yr adnoddau ariannol ar ei gyfer.

3.3 Rhaid i Medr roi ei gydsyniad cyn i'r darparwr wneud taliad i gorff sy'n cydlafurio, gydag adran 109 o Ddeddf 2022 yn gwneud darpariaeth bellach ynghylch cydsyniad Medr.

3.4 Y bwriad yw dod ag adran 89(3), ynghyd ag is-adrannau (4) a (5) sy'n gwneud darpariaeth mewn cysylltiad â chyrff sy'n cydlafurio, i rym yn llawn ar 1 Ebrill 2026

drwy Orchymyn sydd i'w wneud gan Weinidogion Cymru o dan adran 148(2) o Ddeddf 2022 ("Gorchymyn arfaethedig 2026").

3.5 Mae adran 89(1) o Ddeddf 2022 yn rhoi'r pŵer i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau sy'n pennu cwrs addysg uwch penodol neu ddisgrifiad o gwrs addysg uwch fel cwrs cymwys. Caiff rheoliadau o dan adran 89(1) ddisgrifio cwrs drwy gyfeirio at (ymhlith pethau eraill) y gofynion sydd i'w bodloni gan y cwrs, y disgrifiad o'r person sy'n darparu'r cwrs, neu'r cymhwyster y mae'r cwrs yn arwain ato.

3.6 Ar hyn o bryd, gall Medr, dros dro, ddarparu cyllid penodol ar gyfer cyrsiau addysg uwch o dan Ddeddf Addysg Bellach ac Uwch 1992, yn rhinwedd addasiadau darfodol a gynhwysir yng Ngorchymyn Deddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022 (Cychwyn Rhif 4 a Darpariaethau Darfodol a Throsiannol) 2024 (RhS 2024/806) (Cy.130) (C.51), erthygl 18. Fodd bynnag, dim ond dros dro y mae'r swyddogaethau hyn wedi'u rhoi i Medr gan y bydd y darpariaethau perthnasol yn ac o dan Ddeddf 1992 yn cael eu diddymu gan Ddeddf 2022 maes o law.

3.7 Mae adran 143(5) o Ddeddf 2022 yn cael yr effaith bod rheoliadau a wneir o dan adran 89(1) o Ddeddf 2022 yn ddarostyngedig i'w ddiddymu yn unol â phenderfyniad gan Senedd Cymru. Felly, mae'r Rheoliadau yn ddarostyngedig i’r weithdrefn penderfyniad negyddol.

3.8 Daw'r Rheoliadau i rym ar 25 Rhagfyr 2025. Bydd y dyddiad dod i rym hwn yn rhoi cyfle i Medr gynnwys cyfeiriad at ei swyddogaeth gyllido yn adran 89(3) wrth ddatblygu ei bolisi ar bwerau cyllido (fel sy'n ofynnol o dan adran 87 o Ddeddf 2022) cyn i adran 89(3) o Ddeddf 2022 ddod i rym.

4. Diben y ddeddfwriaeth a’r effaith y bwriedir iddi ei chael

4.1 Diben y Rheoliadau yw pennu cyrsiau addysg uwch (cyrsiau cymwys) y bydd Medr yn gallu darparu adnoddau ariannol mewn perthynas â nhw o dan adran 89(3) o Ddeddf 2022. Mae'r Atodlen i'r Rheoliadau yn pennu cyrsiau addysg uwch sy'n dod o fewn paragraff 1(g) neu (h) o Atodlen 6 i Ddeddf Diwygio Addysg 1988. Mae'r Atodlen honno hefyd yn pennu cyrsiau ar gyfer Diploma Cenedlaethol Uwch neu Dystysgrif Genedlaethol Uwch y Cyngor Addysg Busnes a Thechnegwyr ("BTEC") a nodir o fewn fframwaith prentisiaethau a ddyroddir o dan adran 19(1) o Ddeddf Prentisiaethau, Sgiliau, Plant a Dysgu 2009 ("Deddf 2009").

4.2 Diffinnir 'addysg uwch' yn y Rheoliadau ac yn adran 144 o Ddeddf 2022, drwy gyfeirio at Atodlen 6 i'r Ddeddf Diwygio Addysg ("Deddf 1988"), sy'n rhestru disgrifiadau o gyrsiau addysg uwch, ac sy'n cynnwys:

- cyrsiau ar gyfer Diploma Cenedlaethol Uwch neu Dystysgrif Genedlaethol Uwch BTEC (paragraff 1(e)),
- cyrsiau i baratoi at arholiad proffesiynol, y mae safon yr arholiad hwnnw'n uwch na safon arholiadau TAG Safon Uwch neu'r arholiad ar gyfer Tystysgrif Genedlaethol neu Ddiploma Cenedlaethol BTEC (paragraff 1(g)), a
- cyrsiau sy'n darparu addysg pan fo safon y cyrsiau hynny yn uwch na safon cyrsiau sy'n darparu addysg i baratoi at arholiadau o'r fath (paragraff 1(h)).

4.3 Mae amrywiaeth o gyrsiau sy'n bodloni'r diffiniad o addysg uwch yn cael eu cyllido ar hyn o bryd gan Weinidogion Cymru o dan (ymhlith eraill) swyddogaethau yn Rhan 2

o Ddeddf 2000. Y bwriad yw diddymu'r swyddogaethau hynny yn Neddf 2000 ar 1 Ebrill 2026 drwy Orchymyn arfaethedig 2026. Mae diddymu'r swyddogaethau hyn yn cyd-fynd â chychwyn, drwy Orchymyn arfaethedig 2026, swyddogaethau cyllido Medr, fel y nodir yn Rhan 3 o Ddeddf 2022, mewn cysylltiad â darparu cymorth ariannol ar gyfer addysg bellach neu hyfforddiant (adran 97), y chweched dosbarth mewn ysgolion (adran 101) a gweithgareddau eraill sy'n gysylltiedig ag addysg drydyddol (adran 103).

4.4 Rhestrir isod enghreifftiau o gyrsiau addysg uwch sy'n cael eu cyllido gan Weinidogion Cymru ar hyn o bryd:

Prentisiaethau Cymreig

- Mae'r fframwaith deddfwriaethol ar gyfer prentisiaethau yng Nghymru wedi'i nodi yn Neddf 2009 ar hyn o bryd.

- Mae fframweithiau prentisiaethau yn nodi'r sgiliau, yr wybodaeth a'r ymddygiad gofynnol y mae'n rhaid i brentis eu dysgu i gwblhau prentisiaeth Gymreig ac fe'u cyhoeddir o dan adran 19(1) o Ddeddf 2009. Gall y fframweithiau hyn, a ddiffinnir fel 'fframweithiau Cymreig cydnabyddedig' o dan adran 12(4) o Ddeddf 2009, gael eu tynnu'n ôl o dan adran 19(2) o Ddeddf 2009.

- Cyfeirir yn gyffredinol at brentisiaethau sy'n cynnwys cwrs addysg uwch, er enghraifft cwrs addysg uwch sy'n dod o fewn lefel 4 neu 5 o Fframwaith Credydau a Chymwysterau Cymru (FfCChC), fel 'prentisiaethau uwch' ac maent yn rhan o Raglen Comisiynu Prentisiaethau Cymru.

- Mae Deddf 2022 yn cynnwys darpariaeth a fydd, maes o law ac yn amodol ar wneud Gorchymyn o dan adran 148 o Ddeddf 2022 gan Weinidogion Cymru, yn diddymu'r fframwaith deddfwriaethol presennol ar gyfer prentisiaethau Cymreig fel y darperir ar ei gyfer yn Neddf 2009. Y bwriad yw y bydd y Gorchymyn, ar yr un pryd, yn dod â darpariaethau Deddf 2022 i rym sy'n ymwneud â chyllido a rheoleiddio prentisiaethau yng Nghymru. Tan hynny, bydd y fframwaith deddfwriaethol fel y'i nodir yn Neddf 2009 yn parhau i fod yn gymwys i Raglen Brentisiaethau Cymru.

Y Rhaglen Cyfrifon Dysgu Personol

- Sefydlwyd y rhaglen Cyfrifon Dysgu Personol gan Weinidogion Cymru yn 2020 ac mae'n cynnig cyrsiau rhan-amser hyblyg am ddim i unigolion cymwys yng Nghymru gyda'r bwriad o'u helpu i ennill sgiliau a chymwysterau ar gyfer datblygu eu gyrfa.

- Mae'r rhaglen yn cynnwys rhestr o 'gyrsiau cymeradwy' y gall darparwyr sy'n derbyn cyllid ddewis eu cynnig. Gall y cyrsiau hyn gynnwys cyrsiau addysg uwch sy'n dod o fewn lefelau 4 neu 5 o FfCChC. Mae cyrsiau neu gymwysterau technegol proffesiynol yn enghreifftiau o'r rhain, y mae rhai ohonynt yn cynnwys arholiad a rhai ohonynt arwain at statws aelodaeth ymarferydd gyda chorff proffesiynol.

Darpariaeth ôl-16

- Ar hyn o bryd mae Gweinidogion Cymru yn darparu cyllid ar gyfer darpariaeth ôl-16 sy'n cael ei darparu gan ddarparwyr yng Nghymru neu i bersonau sy'n preswylio fel arfer yng Nghymru. Mae'r rhaglenni ôl-16 a'r pecynnau dysgu sy'n gymwys i gael cyllid wedi'u nodi yn y 'Fframwaith Cyllido Ôl-16: Canllaw a Chyfeiriadur Rhaglenni'. Mae'r rhaglenni a'r pecynnau hyn yn cynnwys cyrsiau addysg uwch sy'n dod o fewn lefel 4 neu 5 o FfCChC.

4.5 Amcan polisi'r Rheoliadau hyn yw sicrhau bod gan Medr swyddogaethau digonol i ddarparu cyllid ar gyfer cyrsiau addysg uwch penodol, sef y cyrsiau a bennir yn yr Atodlen i'r Rheoliadau. Nid yw'r cyrsiau a bennir yn y Rheoliadau wedi'u cyfyngu i'r cyrsiau hynny sy'n cael eu cyllido ar hyn o bryd gan Weinidogion Cymru. Bwriedir i'r trefniadau a'r cytundebau cyllido presennol, gan gynnwys y rhai sy'n dibynnu ar Ran 2 o Ddeddf 2000, drosglwyddo o Weinidogion Cymru i Medr ar 1 Ebrill 2026 (drwy Gynllun sydd i'w wneud o dan Atodlen 2 i Ddeddf 2022). Y bwriad yw y bydd Medr yn parhau i ddarparu cyllid ar gyfer cyrsiau addysg uwch newydd yn y dyfodol, a heb y Rheoliadau hyn y risg yw na fydd gan Medr sail statudol ddigonol i ddarparu cyllid ar gyfer cyrsiau o'r fath.

5. Ymgynghori

5.1 Nid oes gofyniad statudol i ymgynghori ar y Rheoliadau hyn, ac ni chynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus ffurfiol. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymgysylltu'n rheolaidd â Medr ar ddatblygu'r Rheoliadau hyn, a hefyd wedi ymgysylltu â rhanddeiliaid penodol mewn perthynas â'u diben.

5.2 Nod y Rheoliadau yw darparu sail statudol ddigonol i Medr ar gyfer darparu cyllid ar gyfer cyrsiau addysg uwch penodol, gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i'r mathau o gyrsiau addysg uwch sy'n cael eu cyllido ar hyn o bryd gan Weinidogion Cymru o dan swyddogaethau statudol y mae disgwyl iddynt gael eu diddymu.

RHAN 2 – ASESIAD EFFAITH RHEOLEIDDIOL

6. Yr opsiynau

6.1 Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol hwn yn cyflwyno dau opsiwn mewn perthynas â phennu cyrsiau addysg uwch y caiff Medr ddarparu adnoddau ariannol mewn cysylltiad â nhw o dan adran 89(3) o Ddeddf 2022. Dyma'r opsiynau a ystyriwyd:

- Opsiwn 1 – Gwneud dim. O dan yr opsiwn hwn ni wneir unrhyw ddeddfwriaeth, gan greu risg na fyddai gan Medr swyddogaethau cyllido digonol i ddarparu'r sail ar gyfer cyllido'r cyrsiau addysg uwch hyn yn y dyfodol.

- Opsiwn 2 – Deddfu. O dan yr opsiwn hwn, byddai Gweinidogion Cymru yn gwneud y Rheoliadau i bennu'r cyrsiau addysg uwch y caiff Medr eu cyllido o dan adran 89(3) o Ddeddf 2022. Mae'r opsiwn hwn yn gofyn am wneud deddfwriaeth.

Costau a manteision

<u>Opsiwn 1 – gwneud dim</u>

6.2 Nid oes costau yn gysylltiedig ag opsiwn 1.

6.3 Byddai gwneud dim yn gost gyfle yn sgil cyfyngu ar barhad cyllid, o 1 Ebrill 2026 ymlaen, mewn cysylltiad â chyrsiau addysg uwch sy'n rhan o raglenni parhaus fel prentisiaethau uwch a'r rhaglen Cyfrifon Dysgu Personol.

6.4 Byddai gwneud dim hefyd yn cyfyngu ar ddarparu adnoddau ariannol mewn perthynas â chyrsiau addysg uwch, gan effeithio'n negyddol ar allu dysgwyr yng Nghymru i ymgymryd â chyrsiau o'r fath.

<u>Opsiwn 2 – deddfu</u>

6.5 Nid oes costau ychwanegol uniongyrchol yn gysylltiedig ag opsiwn un.

6.6 Bydd unrhyw gostau sy'n deillio o allu Medr i gyllido cyrsiau o dan adran 89(3) o Ddeddf 2022 yn dibynnu ar benderfyniadau a wneir gan Medr ynghylch sut i ddyrannu'r cyllid sydd ar gael iddo.

6.7 Mae paragraff 14 o Atodlen 1 i Ddeddf 2022 (sydd wedi bod mewn grym ers mis Medi 2023) yn ei gwneud yn ofynnol i Medr sicrhau, wrth gyflawni ei swyddogaethau, ei fod yn rhoi sylw i'r angen i sicrhau gwerth da mewn perthynas ag adnoddau ariannol a ddarperir o gronfeydd cyhoeddus. Felly, bydd gwerth am arian yn ystyriaeth wrth benderfynu sut i ddyrannu cyllid o dan adran 89 o Ddeddf 2022.

6.8 Nid yw gallu Medr i gyllido'r cyrsiau a bennir ym mharagraff 1 o'r Atodlen i'r Rheoliadau o dan adran 89(3) wedi'i gyfyngu i senarios penodol (fel y mae cyrsiau a bennir ym mharagraff 2 o'r Atodlen ond yn gallu cael eu cyllido os ydynt wedi'u nodi mewn fframwaith prentisiaeth Gymreig cydnabyddedig). O'r herwydd, gallai Medr ddewis cyllido, o fewn y cyllid sydd ar gael iddo, cyrsiau ychwanegol sy'n dod o fewn paragraff 1(g) neu (h) o Atodlen 6 i Ddeddf 1988 sy'n bodloni adran 89(3) o Ddeddf

2022. Fel uchod, nid yw'n bosibl pennu'r costau hyn gan eu bod yn dibynnu ar benderfyniadau a wneir gan Medr.

6.9 Prif fantais opsiwn 2 yw sicrhau bod swyddogaethau digonol ar gael i Medr i ddarparu cyllid ar gyfer y cyrsiau addysg uwch a bennir yn yr Atodlen i'r Rheoliadau sy'n rhan o raglenni fel y rhaglen Cyfrifon Dysgu Personol a'r Rhaglen Comisiynu Prentisiaethau presennol, yn enwedig o ganlyniad i Orchymyn arfaethedig 2026 a'r bwriad i ddiddymu swyddogaethau cyllido Gweinidogion Cymru o dan Ran 2 o Ddeddf 2000.

Dewis opsiwn

6.10 Ar ôl pwyso a mesur y costau a'r manteision, yr opsiwn a ddewiswyd oedd Opsiwn 2, i wneud rheoliadau o dan adran 89(1) o Ddeddf 2022 sy'n pennu cyrsiau addysg uwch y bydd Medr yn gallu eu cyllido o dan adran 89(3) o Ddeddf 2022.

Asesu'r gystadleuaeth

6.11 Mae prawf hidlo’r gystadleuaeth wedi'i gwblhau. Ni ddisgwylir i'r Rheoliadau effeithio ar gystadleuaeth yng Nghymru na chystadleurwydd busnesau yng Nghymru.

Adolygu ar ôl gweithredu

6.12 Bydd Llywodraeth Cymru yn cynnal gwerthusiad ôl-weithredu o Ddeddf 2022, a bydd yn parhau i weithio gyda Medr, Estyn, darparwyr a chyrff cynrychioladol.

6.13 Bydd angen cynllun hirdymor i gasglu tystiolaeth o gostau a manteision er mwyn darparu asesiad gwerth am arian pan fydd Deddf 2022 wedi cael ei gweithredu'n llawn. Bwriedir i'r rhain gael eu hadolygu ar gyfnodau o dair blynedd a phum mlynedd.